

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 178/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Erika Golská advokátskou kanceláriou s. r. o., T. G. Masaryka 7, Lučenec, IČO 52 849 261, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Erika Golská, proti rozsudku Okresného súdu Lučenec č. k. 17 C 30/2019-137 z 3. decembra 2020, rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 11 Co 18/2021-170 z 22. apríla 2021 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 308/2021 z 27. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom Okresného súdu Lučenec (ďalej len „okresný súd“) č. k. 17 C 30/2019-137 z 3. decembra 2020 (ďalej aj „napadnutý rozsudok okresného súdu“), rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 Co 18/2021-170 z 22. apríla 2021 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 7 Cdo 308/2021 z 27. októbra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Sťažovateľka požaduje, aby ústavný súd po preskúmaní všetkých ňou v ústavnej sťažnosti uvedených skutočností vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, a požaduje aj náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v pôvodnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 13 C 159/2014 sa sťažovateľka domáhala určenia vlastníckeho práva k bytu z dôvodu neplatnosti kúpnopredajnej zmluvy, ktorú mala uzavrieť 27. septembra 2001, pričom v konaní tvrdila, že túto nikdy osobne nepodpísala, pravdepodobne ju podpísala jej sestra, ktorá

bola v tom čase družkou kupujúceho, navyše nedostala ani kúpnu cenu. Sťažovateľka navrhovala v konaní vykonať znalecké dokazovanie na zistenie pravosti podpisu na kúpnopredajnej zmluve znalcom z odboru grafológie. Okresný súd jej návrhu na nariadenie grafologického znaleckého dokazovania nevyhovel a rozsudkom č. k. 13 C 159/2014 z 28. mája 2015 žalobu sťažovateľky zamietol. Proti tomuto rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 16 Co 612/2015 z 29. júna 2017 tak, že tento potvrdil. Na základe dovolania podaného sťažovateľkou rozhodoval o veci najvyšší súd, ktorý uznesením č. k. 1 Cdo 233/2017 z 5. júna 2019 dovolanie odmietol s odôvodnením, že nedostatočné zistenie skutkového stavu súdom, nevykonanie všetkých navrhnutých dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

3. Sťažovateľka sa po rozhodnutí najvyššieho súdu obrátila na znalca z odboru písmostnalectva, odvetvia ručného písma [REDAKOVANÉ] a požiadala o vypracovanie súkromného znaleckého posudku na účely určenia, či podpis na kúpnopredajnej zmluve z 27. septembra 2001, ako aj na návrhu na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností zo 14. februára 2002 je alebo nie je vlastnoručným podpisom sťažovateľky. Znalec vypracoval znalecký posudok č. 15/2019 z 29. júla 2019, v ktorom konštatoval, že podpis sťažovateľky na oboch listinách nie je jej pravým podpisom.

4. Následne sa sťažovateľka žalobou doručenou okresnému súdu 11. septembra 2019 domáhala obnovy konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 13 C 159/2014. Okresný súd rozsudkom č. k. 17 C 30/2019 z 3. decembra 2020 žalobu sťažovateľky na obnovu konania zamietol a zaviazal sťažovateľku na náhradu trov konania žalovaným. Rozsudok okresného súdu napadla sťažovateľka odvolaním, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil. Na základe dovolania podaného sťažovateľkou rozhodoval o veci najvyšší súd, ktorý dovolanie napadnutým uznesením odmietol a priznal žalovaným nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Nosná časť argumentácie sťažovateľky sa týka pôvodného konania vedeného o určenie vlastníckeho práva k spornému bytu (rozhodnutia uvedené v bode 2). Následná sťažnostná argumentácia týkajúca sa napádaného konania o obnove konania je uvedená na stranách 7 a 8 ústavnej sťažnosti. Celá argumentácia sťažovateľky sa zameriava na polemiku so závermi okresného súdu uvedenými v napadnutom rozsudku okresného súdu. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu (ktorý sťažovateľka ústavnému súdu nedoložila, pozn.) ani vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka nijakú argumentáciu neuplatňuje, len v závere sťažnosti uvádza, že *«Zastávam názor, že odôvodnenie rozsudku prvostupňového a odvolacieho súdu, ako aj uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je nedostatočné pokiaľ ide o nezohľadnenie kľúčového dôkazu v podobe predloženého znaleckého posudku z odboru grafológia. Nemožno považovať za jasné a zrozumiteľné odôvodnenie argumentáciu súdu, že som mala možnosť za „tie roky“ dať si spraviť znalecký posudok na preukázanie, či som kúpnu zmluvu*

podpísala alebo nie. Opakovane poukazujem na skutočnosť, že vlastnícke právo sa nepremlčuje na čo mal súd prihliadať.».

6. Argumentáciu sťažovateľky proti napadnutému rozsudku okresného súdu možno zhrnúť takto.

7. Závery sťažovateľkou predloženého znaleckého posudku nespochybnil ani jeden zo žalovaných a ani okresný súd. Nemožno súhlasiť s názorom okresného súdu o tom, že sťažovateľka mala možnosť od roku 2002 dať si vypracovať znalecký posudok z odboru písmoznalectva, pretože v roku 2002 platila právna úprava daná Občianskym súdnym poriadkom, v zmysle ktorej tzv. „súkromný znalecký posudok“ mal len povahu listinného dôkazu. Až po prijatí Civilného sporového poriadku sa zaviedol pojem súkromný znalecký posudok, ktorý za splnenia zákonných podmienok podľa § 209 CSP má rovnocenné postavenie so znaleckým posudkom nariadeným súdom. Sťažovateľka nesúhlasí s argumentáciou okresného súdu o tom, že v roku 2003 mala dostatok finančných prostriedkov na vypracovanie znaleckého posudku. Sumu 341 151 Sk, ktorú jej vyplatil žalovaný 1, sa pokúšala využiť na vyriešenie bytovej otázky, keďže v roku 2002 prišla o bývanie. Sťažovateľka poukazuje opakovane na fakt, že vlastnícke právo sa nepremlčuje a pokiaľ súd nepremlčateľnosť vlastníckeho práva neakceptuje, porušuje tým ústavné právo sťažovateľky na súdnu ochranu. Napokon sťažovateľka uvádza, že za porušenie svojho práva na súdnu ochranu považuje aj výrok o povinnosti nahradiť trovy konania žalovaným, čo považuje za zvýhodnenie procesného postavenia žalovaných, pričom ani jeden z nich si v súdnom konaní neuplatnil právo na náhradu trov konania a ani im žiadne nevznikli, ani jeden z nich nebol zastúpený advokátom a neplatili ani súdne poplatky.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu:

8. V prípadoch, ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže (mohol) domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

9. Ústavný súd konštatuje, že proti napadnutému rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, ktorý sťažovateľka aj využila a jej odvolacími námietkami sa zaoberal krajský súd ako súd odvolací. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom výroku, bolo prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý sťažovateľka využila (a to bez toho, aby v ústavnej sťažnosti tvrdila, že niektorá z jej dovolacích námietok nebola v dovolacom konaní uplatniteľná), a jej námietkami sa zaoberal najvyšší súd ako súd dovolací.

10. Z uvedeného dôvodu sa vo veci sťažovateľky uplatnil princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutým rozsudkom okresného súdu a krajského súdu v súlade s § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

11. Ako už bolo uvedené (bod 5), sťažovateľka v podstate proti namietanému uzneseniu najvyššieho súdu neuplatňuje nijakú sťažostnú argumentáciu, čo bez ďalšieho zakladá dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre nedostatok zákonom ustanovených náležitostí návrhu – § 56 ods. 2 písm. c), § 123 zákona o ústavnom súde.

12. Napriek už uvedenému ústavný súd považuje za potrebné odcitovať podstatnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a vyjadriť sa k nej.

13. Najvyšší súd v napadnutom uznesení uviedol, že *«Preskúmaním veci dovolací súd z pripojeného spisu Okresného súdu Lučenec sp. zn. 13C/159/2014 zistil, že žalobkyňa návrh na vykonanie znaleckého dokazovania znaleckým skúmaním znalcom z odboru grafológie označila ako navrhovaný dôkaz už v žalobe o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, podanej dňa 25.11.2014 (čl. 3). V tomto pôvodnom konaní bola zastúpená advokátkou. Súd prvej inštancie na pojednávaní dňa 9.2.2015 vo veci sp.zn. 13C/159/2014 v uznesení o odročení uviedol, že bude zväžené nariadenie znaleckého dokazovania súdnym znalcom z odboru písmoznalectvo – grafológia. Následne na pojednávaní dňa 13.4.2015 Okresný súd Lučenec postupoval podľa § 118 ods. 2, § 100 ods. 1 O.s.p. s tým, že účastníkom bolo dané poučenie ohľadom ďalšieho dokazovania a právneho posúdenia veci ako sa súdu javí: „Účastníci konania boli poučení o tom, že za nesporné súd považuje tú skutočnosť, že došlo k podpisu zmluvy medzi odporcom v 1. rade a označenou navrhovateľkou, pričom spornou skutočnosťou zostáva či tento podpis je v skutočnosti aj podpisom navrhovateľky. Predmetnú vec súd posúdi v zmysle § 80 písm. c) O.s.p. v spojení s § 39 a nasl. Občianskeho zákonníka upravujúcim neplatnosť právnych úkonov a kúpnu zmluvu, avšak aj s poukazom na § 3 Občianskeho zákonníka upravujúceho problematiku dobrých mravov vo vzťahu tak k navrhovateľke ako aj správaniu sa odporcov. Z uvedeného dôvodu preto nebude súd nariaďovať zatiaľ znalecké dokazovanie vo vzťahu k pravosti podpisu navrhovateľky príslušným grafológom“. Na pojednávaní dňa 11.05.2015, pred záverečným návrhom právna zástupkyňa žalobkyne opätovne navrhla na určenie pravosti podpisu vykonanie znaleckého dokazovania znalcom z oboru grafológie. Odvolací súd ani dovolací súd v pôvodnom konaní vadu procesného postupu zamietnutím návrhu na vykonanie tohto dôkazu nezistil. Z obsahu spisu Okresného súdu Lučenec sp.zn. 13C/159/2014 vyplýva, že sestra navrhovateľky [REDAKOVANÉ] odmietla na pojednávaní pred Okresným súdom Lučenec dňa 19.01.2015 ako svedkyňa vypovedať podľa § 126 OSP a uviedla že „Odmietam svedeckú výpoveď vzhľadom na to, že obsahom tejto výpovede by som mohla spôsobiť nebezpečenstvo trestného stíhania či už sebe alebo osobám blízkym. Uvedené uvádzam vo vzťahu k okolnostiam o uzatváraní kúpno-predajnej zmluvy vo vzťahu k sestre. Zároveň krátkou cestou súdu predkladám návrh na pozbavenie spôsobilosti na právne úkony, ktorý som podala voči sestre. Predmetný spis je vedený na Okresnom súde v Lučenci pod sp. zn. 5Ps/11/2014, pojednávanie je vytyčené na 23.01.2015. Po nahliadnutí sa doklady vracajú svedkyňi“.*

Na základe uvedeného mal dovolací súd preukázané, že žalobkyňou tvrdené skutočnosti i znalecké dokazovanie znalcom z odboru písmoznalectva boli predmetom pôvodného konania pred Okresným

súdom Lučenec sp.zn. 13C/159/2014. Nejde teda o nové skutočnosti, rozhodnutia alebo dôkazy týkajúce sa strán a predmetu pôvodného konania, ktoré žalobkyňa nemohla bez svojej viny použiť v pôvodnom konaní. Skutočnosť, že v pôvodnom konaní došlo k zamietnutiu návrhu na vykonanie dokazovania nemôže dovolací súd preskúmať v konaní o povolení obnovy konania a prehodnocovať právne závery súdov (prvej inštancie, odvolacieho súdu a dovolacieho súdu) o rozsahu vykonaného dokazovania v pôvodnom konaní. Prípadné nedostatky mohli byť predmetom konania na základe ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy SR vzťahujúcej sa už k pôvodnému konaniu. Ako dôvod prípustnosti obnovy konania podľa § 397, písm. a) CSP nemožno pod dikciu „bez svojej viny nemohol použiť v pôvodnom konaní“ subsumovať zamietnutie návrhu na vykonanie konkrétneho označeného dôkazu v pôvodnom konaní súdom, pokiaľ kontext uplatnenia tohto dôkazu zostal rovnaký. Konanie o povolení obnovy konania sa v zásadne týka nových skutkových okolností, ktoré neboli známe v pôvodnom konaní.

Obiter dictum. Právo na súdnu ochranu možno realizovať iba zákonom ustanovenými procesnými postupmi aj v prípade ochrany vlastníckeho práva. Ak žalobkyňa nevyužila možnosť sťažnosti pred ústavným súdom proti rozhodnutiam v pôvodnom konaní, prípadnú ochranu v trestnom konaní, dovolací súd nezistil dôvody na zmenu konštantnej judikatúry týkajúcej sa dôvodov obnovy konania extenzívnym výkladom.».

14. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na poskytnutie ochrany len v tých prípadoch, ak porušenie procesných práv účastníkov konania, ktoré sú chránené zákonmi, by znamenalo súčasne aj porušenie základných práv alebo slobôd deklarovaných ústavou alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná (IV. ÚS 287/04). Skutkové alebo právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 58/98, I. ÚS 13/00, II. ÚS 5/00).

15. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd patrí aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. IV. ÚS 115/03, II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd na tomto mieste zároveň pripomína, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia.

16. Najvyšší súd ako súd dovolací v citovaných častiach odôvodnenia jasne uviedol, prečo sťažovateľkou predložený znalecký posudok nemôže byť považovaný za novú skutočnosť, rozhodnutie alebo dôkaz, ktorých existencia je základným predpokladom na obnovu konania. Skutočnosti tvrdené sťažovateľkou, ako aj jej návrh na vykonanie dokazovania nariadením znaleckého dokazovania z odboru písomznanectva boli predmetom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 13 C 159/2014.

17. Rovnako správne najvyšší súd poukázal na skutočnosť nepodania ústavnej sťažnosti sťažovateľkou proti pôvodným rozhodnutiam súdov v jej veci o určenie vlastníckeho práva, ku ktorej sťažovateľka v ústavnej sťažnosti nezaujíma nijaké stanovisko.

18. Sťažovateľka neponúka nijakú protiargumentáciu proti argumentu najvyššieho súdu o tom, že ako dôvod prípustnosti obnovy konania podľa § 397 písm. a) CSP nemožno pod dikciu „bez svojej viny nemohol použiť v pôvodnom konaní“ subsumovať zamietnutie návrhu na vykonanie konkrétneho označeného dôkazu v pôvodnom konaní súdom, pokiaľ kontext uplatnenia tohto dôkazu zostal rovnaký. Tento názor najvyššieho súdu je kľúčový pre jeho rozhodnutie o dovolaní sťažovateľky, pričom nemá nijaký súvis s tým, či sťažovateľka mala alebo nemala dostatok finančných prostriedkov na skoršie vypracovanie súkromného znaleckého posudku, ani s tým, akú dôkaznú silu by bol v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku mal súkromný znalecký posudok.

19. Napokon ústavný súd dodáva, že Civilný sporový poriadok nadobudol účinnosť 1. júla 2016, keď ešte prebiehalo odvolacie konanie v pôvodnom konaní o určenie vlastníckeho práva k spornému bytu (odvolací súd rozhodol vo veci 29. júna 2017, pozn.).

20. K námietke sťažovateľky týkajúcej sa výroku o náhrade trov konania ústavný súd uvádza, že táto sa javí byť zjavne neopodstatnenou, keďže, ako sama sťažovateľka v ústavnej sťažnosti udáva, žalovaným nijaké trovy nevznikli, keďže neboli v konaní o obnovu konania právne zastúpení a neuhrádzali ani nijaké súdne poplatky (V dovolacom konaní, ako je z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu zrejmé, sa žalovaní k dovolaniu vôbec nevyjadrili, pozn.). Teda k materiálnemu zásahu do základných práv sťažovateľky (v podobe potreby niečo skutočne nahrádzať, platiť) nemohlo dôjsť. Ak by však trovy vznikli, výrok o ich náhrade by bol v dôsledku skôr prezentovaných záverov správny, resp. ústavne udržateľný.

21. Skutočnosť, že sa sťažovateľka s názormi všeobecných súdov nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

22. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľné a udržateľné. Najvyšší súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov vo veci sťažovateľky neodchýlil od znenia príslušných ustanovení a nepoprel ich účel a význam. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom označených práv sťažovateľky neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

23. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľky nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. marca 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu